

ΣτΕ Ολ.1890/2019

Πρόεδρος: Ε. Σαρπ

Εισηγητής: Α. Καλογεροπούλου

Θέμα: επανυπολογισμός επικουρικών συντάξεων – κρατική χρηματοδότηση στις επικουρικές συντάξεις – αναλογιστική μελέτη στις επικουρικές συντάξεις – καθορισμός ορίου επικουρικών συντάξεων σε σχέση με την κύρια σύνταξη

Με την 1890/2019 απόφαση της Ολομέλειας, ακυρώθηκε η οικ. 25909/470/7.6.2016 απόφαση του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης “Αναπροσαρμογή καταβαλλόμενων συντάξεων του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης” (Β’1605/7.6.2016, διόρθωση σφάλματος Β’ 1623/8.6.2016). Ειδικότερα:

Α. Κρίθηκε, κατά πλειοψηφία, ότι, στο πλαίσιο της επιχειρούμενης με το ν. 4387/2016 ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, αιτιολογείται επαρκώς η επιλογή, κατ’ εφαρμογή του άρθρου 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και της οικ. 25909/470/7.6.2016 αποφάσεως του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ως βάσης επανυπολογισμού των επικουρικών συντάξεων που καταβάλλονταν στους ήδη συνταξιούχους κατά τη δημοσίευση του ν. 4387/2016, του ύψους στο οποίο οι συντάξεις αυτές είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, δηλαδή με τις επελθούσες και κριθείσες ως αντισυνταγματικές με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου περικοπές των ν. 4051/2012 και 4093/2012.

Ειδικότερα, ως προς το ζήτημα αυτό, έγιναν δεκτά, κατά πλειοψηφία, τα ακόλουθα: Με τις ρυθμίσεις, που αφορούν τον επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 κύριων και επικουρικών συντάξεων (όσο αφορά τις κύριες συντάξεις βλ. άρθρα 14 και 33 του ν. 4387/2016 και κ.υ.α. 26083/887/7.6.2016, Β’ 1605 και όσο αφορά τις επικουρικές βλ. άρθρο 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και την προσβαλλόμενη απόφαση), για τον οποίο λαμβάνεται υπόψη ως βάση, και στις δύο περιπτώσεις, το ύψος των συντάξεων, κύριων και επικουρικών αντίστοιχα, όπως είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, δηλαδή με τις επελθούσες και κριθείσες ως αντισυνταγματικές με τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου περικοπές των ν. 4051/2012 και 4093/2012, ο νομοθέτης επιρρίπτει το βάρος του στόχου εξασφάλισης της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος όχι μόνον στους ασφαλισμένους και στους νέους συνταξιούχους, αλλά και στους παλαιούς συνταξιούχους, επιφέροντας με τον τρόπο αυτό -ουσιαστικά- νέες περικοπές στις συγκεκριμένες συντάξεις, κύριες και επικουρικές, αντίστοιχες σε ύψος προς εκείνες που είχαν επέλθει με τους ν. 4051/2012 και 4093/2012 και είχαν κριθεί, κατά τα ανωτέρω, αντισυνταγματικές, υλοποιώντας, παράλληλα, τη δέσμευση που η Ελληνική Κυβέρνηση ανέλαβε στο πλαίσιο του Μνημονίου του ΕΜΣ για υιοθέτηση πολιτικών που αντισταθμίζουν τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της ως άνω αποφάσεως. Ενόψει των ανωτέρω, αλλά και των αιτίων που αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου και θέτουν σε διακινδύνευση τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, αιτιολογείται κατ’ αρχήν, τόσο, γενικώς, η ανάγκη μεταρρυθμίσεως του υφισταμένου ασφαλιστικού συστήματος, η οποία δεν κωλύεται από την υποχρέωση συμμορφώσεως στις προαναφερόμενες 2287, 2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, όσο και,

ειδικώς, ο επανυπολογισμός των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων, ώστε να επωμισθούν και αυτοί και όχι μόνον οι νέοι συνταξιούχοι και οι νυν ασφαλισμένοι το βάρος της επιχειρούμενης μεταρρυθμίσεως, για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης και διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης· δεδομένου ότι και αυτοί ωφελούνται εξ ίσου από την επιδιωκόμενη, με την επιχειρούμενη ασφαλιστική μεταρρύθμιση, διασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος, τη διατήρηση δηλαδή της ικανότητάς του να χορηγεί συντάξεις στους υφιστάμενους και στους μελλοντικούς συνταξιούχους. Εξάλλου, ο νομοθέτης δεν εκωλύετο από τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομελείας να προβεί σε νέες ρυθμίσεις ως προς το ύψος των συντάξεων ή ακόμη και να επαναθεσπίσει τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές περικοπές, εφόσον ελάμβανε υπόψη τα κριτήρια και ικανοποιούσε τις απαιτήσεις που έθεσε με τις ανωτέρω αποφάσεις του το Δικαστήριο κατόπιν ερμηνείας των μνημονευθεισών συνταγματικών διατάξεων, είτε, ακόμη, διατηρώντας τη σχετική προς τούτο ευχέρειά του, να προβεί στη θέσπιση νέου ασφαλιστικού συστήματος, στο πλαίσιο του οποίου, εφόσον επέλεγε να υιοθετήσει εκ νέου τις ανωτέρω κριθείσες ως αντισυνταγματικές περικοπές των συντάξεων κατά τον επανυπολογισμό της συντάξεως των παλαιών συνταξιούχων, όπως και έπραξε, υπεχρεούτο να αιτιολογήσει ειδικώς τον λόγο για τον οποίο ήταν τούτο αναγκαίο ενόψει της επιχειρούμενης συνολικής μεταρρυθμίσεως του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως. Εν προκειμένω δε, η επίμαχη ρύθμιση -η επιλογή δηλαδή από το νομοθέτη, ως βάσεως επανυπολογισμού της συντάξεως των παλαιών συνταξιούχων όπως αυτή είχε διαμορφωθεί με τις κατά τα ανωτέρω κριθείσες ως αντισυνταγματικές περικοπές- η οποία δεν παρίσταται μεμονωμένη, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλέγμα μέτρων του νέου ριζικώς αναμορφωμένου ασφαλιστικού συστήματος του ν. 4387/2016, με τα οποία δεν επέρχονται απλώς οριζόντιες περικοπές προς εξυπηρέτηση αμιγώς δημοσιονομικών στόχων, όπως με τους προηγούμενους νόμους, αλλά θεσπίζονται διαρθρωτικές αλλαγές του συστήματος προς επίτευξη του δημοσίου συμφέροντος σκοπού διασφαλίσεως της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος αιτιολογείται επαρκώς, εκτιμωμένου και του συνολικού δημοσιονομικού οφέλους της και της ουσιαστικής συνεισφοράς της στη συγκράτηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης και, κατ' επέκταση, στην επίτευξη - βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα - του επιδιωκόμενου στόχου της διατηρήσεως της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος.

Μειοψήφησαν δώδεκα μέλη με αποφασιστική ψήφο και δύο Πάρεδροι, τα οποία υποστήριζαν την εξής άποψη: Ναι μεν στο πλαίσιο νέου ασφαλιστικού συστήματος ο νομοθέτης μπορεί να προβεί και σε επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων προκειμένου να επιτύχει θέσπιση ενιαίων κανόνων για παλαιούς και νέους συνταξιούχους στο όνομα των αρχών της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης των γενεών, του εξορθολογισμού και της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Όταν όμως το νέο ασφαλιστικό σύστημα, προκειμένου να καθορίσει τις καταβλητέες στο μέλλον συντάξεις στους ήδη κατά την έναρξη της ισχύος του συνταξιούχους, λαμβάνει, στο πλαίσιο επανυπολογισμού τους, ως αφετηρία το ύψος των συντάξεων, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί μετά από τις περικοπές, οι οποίες είχαν θεσπισθεί με τους νόμους 4051/2012 και 4093/2012 και είχαν κριθεί ως αντισυνταγματικές με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο νομοθέτης οφείλει να αιτιολογήσει τη σχετική επιλογή του, παραθέτοντας τα ειδικότερα εκείνα δεδομένα από τα οποία να προκύπτει ότι χωρίς τη

διατήρηση των ως άνω αντισυνταγματικών περικοπών το ασφαλιστικό σύστημα δεν είναι βιώσιμο. Όμως, από την αιτιολογία της εν λόγω ρυθμίσεως, που προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, συνάγεται ότι η διατήρηση των επιβληθεισών με τους ν. 4051/2012 και 4093/2012 περικοπών των κύριων και επικουρικών συντάξεων αποσκοπούσε στην επίτευξη δημοσιονομικού και μόνον σκοπού – τη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης ως ποσοστού του ΑΕΠ – και μάλιστα βραχυπροθέσμου έως και το έτος 2019 και δεν εντασσόταν στο πλαίσιο μέτρων προς εξασφάλιση της βιωσιμότητας του θεσπιζομένου με τον ν. 4387/2016 ασφαλιστικού συστήματος, η βιωσιμότητα του οποίου εξετάζεται, και μάλιστα μόνον ως προς τον φορέα κύριας ασφάλισης (ΕΦΚΑ), κατ' αρχήν έως το έτος 2060, όπως προκύπτει από την από Απριλίου 2016 μελέτη της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, που αφορά τη βιωσιμότητα του ΕΦΚΑ. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, κατά την μειοψηφούσα άποψη, δεν αιτιολογείται η επιλογή του νομοθέτη, κατά τον επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων επικουρικών συντάξεων με βάση τις διατάξεις του άρθρου 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και της προσβαλλόμενης αποφάσεως, να διατηρήσει τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές περικοπές των συντάξεων που επιβλήθηκαν με τους νόμους 4051/2012 και 4093/2012.

Β. Περαιτέρω, απερρίφθη ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως του δεδικασμένου, που απορρέει από τις 2287-2288/2015 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, διότι η ύπαρξη δεδικασμένου προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, ταυτότητα διαδίκων, προϋπόθεση η οποία δεν συντρέχει εν προκειμένω.

Γ. Ακόμη, ο λόγος ακυρώσεως, σύμφωνα με τον οποίο το νέο σύστημα υπολογισμού των επικουρικών συντάξεων, που εισήχθη με το άρθρο 96 του ν. 4387/2016, απαγορεύει, κατά παράβαση του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, κάθε χρηματοδότηση των επικουρικών συντάξεων από τον κρατικό προϋπολογισμό, απερρίφθη ως στηριζόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση με την ίδια αιτιολογία, βάσει της οποίας απερρίφθη με την 1889/2019 απόφαση της Ολομέλειας όμοιος λόγος ακυρώσεως προβληθείς με την αίτηση ακυρώσεως της ΑΔΕΔΥ.

Δ. Περαιτέρω, έγινε δεκτό κατά πλειοψηφία, με την ίδια αιτιολογία βάσει της οποίας έγινε δεκτός με την 1889/2019 απόφαση της Ολομέλειας όμοιος λόγος ακυρώσεως προβληθείς με την αίτηση ακυρώσεως της ΑΔΕΔΥ, ότι λόγω της ελλείψεως αναλογιστικής μελέτης που να προκύπτει ότι είχε εκπονηθεί πριν από την ψήφιση του ν. 4387/2016 και που να τεκμηριώνει τη βιωσιμότητα του κλάδου επικουρικής ασφαλίσεως του ΕΤΕΑΕΠ, ενόψει των νέου τρόπου πολυλογισμού της επικουρικής συντάξεως για το μέλλον και του μηχανισμού εξισορροπήσεως των ελλειμμάτων του ΕΤΕΑΕΠ που προβλέπονται στο άρθρο 96 παρ. 1 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει, του επανυπολογισμού-αναπροσαρμογής των ήδη καταβαλλόμενων κατά τη δημοσίευση του εν λόγω νόμου συντάξεων που προβλέπεται στο άρθρο 96 παρ. 4 αυτού, όπως ισχύει, καθώς και της αυξήσεως των εισφορών για την επικουρική σύνταξη κατά την εξαετία 2016 έως 2022, που προβλέπεται στο άρθρο 97 του νόμου, η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει, που αφορά στον επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων κατά τη δημοσίευση του ν. 4387/2016 επικουρικών συντάξεων, την οποία εφαρμόζει η προσβαλλόμενη οικ. 25909/470/7.6.2016 υπουργική απόφαση, είναι αντισυνταγματική, η απόφαση δε αυτή, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 6 του άρθρου 96 του ως άνω νόμου, όπως αυτή ήδη ισχύει, είναι ακυρωτέα στο σύνολό της. Ως προς το ζήτημα αυτό, διατυπώθηκαν η ειδικότερη και οι μειοψηφούσες γνώμες, που διατυπώθηκαν στην 1889/2019

απόφαση της Ολομέλειας επί της αιτήσεως ακυρώσεως της ΑΔΕΔΥ κατά την αντιμετώπιση του ίδιου ζητήματος (βλ. σημείο Α της περίληψης της 1889/2019 απόφασης).

Ε. Ακόμη, έγινε δεκτό, κατά πλειοψηφία, ότι δεν είναι πρόσφορο το κριτήριο του ύψους της καταβαλλόμενης κύριας σύνταξης, που υιοθετείται, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και 6 της προσβαλλόμενης οικ. 25909/470/7.6.2016 απόφασης του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για την αναπροσαρμογή των επικουρικών συντάξεων, δεδομένου ότι για κάθε μια από τις ανωτέρω συντάξεις έχουν καταβληθεί υποχρεωτικώς από τους ασφαλισμένους αυτοτελείς εισφορές. Δεν καθιστά δε πρόσφορο το ως άνω κριτήριο το γεγονός ότι η αξίωση του συνταξιούχου έναντι του Κράτους για τη χορήγηση σε αυτόν συνταξιοδοτικής παροχής, η οποία να του επιτρέπει να ζει σε επίπεδο που να μην αφίσταται ουσιωδώς από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου, αφορά το σύνολο των χορηγούμενων σε αυτόν συντάξεων, δηλαδή το άθροισμα κύριας και επικουρικής συντάξεως. Περαιτέρω, δεν είναι συνταγματικά ανεκτό, συνταξιούχοι, ύστερα από τον κατά τα ως άνω επανυπολογισμό και αναπροσαρμογή της επικουρικής τους συντάξεως, να λαμβάνουν, τελικώς, υπό τις αυτές προϋποθέσεις, επικουρική σύνταξη χαμηλότερου ύψους από συνταξιούχους, που έχουν συνταξιοδοτηθεί από το ίδιο με αυτούς –ήδη ενταχθέν στο ΕΤΕΑΕΠ– ταμείο/τομέα/κλάδο επικουρικής ασφαλίσεως και έχουν καταβάλει εισφορές ίδιου ή χαμηλότερου ύψους, εκ μόνου του λόγου ότι οι τελευταίοι λαμβάνουν κύρια σύνταξη χαμηλότερου ύψους και, εξ αυτού του λόγου, προστατεύονται από το προβλεπόμενο στα άρθρα 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και 6 της προσβαλλόμενης αποφάσεως όριο του ποσού των 1.300 ευρώ, του οποίου δεν επιτρέπεται να υπολείπεται, μετά την αναπροσαρμογή της επικουρικής συντάξεως, το άθροισμα της καταβαλλόμενης σε αυτούς κύριας και επικουρικής συντάξεως. Στις ως άνω περιπτώσεις, η αναπροσαρμογή της επικουρικής συντάξεως, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 και 6 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος. Δεν προκύπτει δε ούτε από την αιτιολογική έκθεση ούτε από τα λοιπά στοιχεία που συνοδεύουν το νόμο, πέραν των όσων αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση για την προστασία των μεσαίων και χαμηλότερων συντάξεων, οι συγκεκριμένοι λόγοι για τους οποίους ο νομοθέτης επέλεξε ως κριτήριο για την αναπροσαρμογή των καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 επικουρικών συντάξεων το άθροισμα της πριν από το νόμο καταβαλλόμενης κύριας συντάξεως, με την μετά το νόμο επικουρική σύνταξη να ανέρχεται ειδικώς στο ποσό των 1300 ευρώ. Η συνταγματικότητα δε ή μη της ανωτέρω ρυθμίσεως σε σχέση με την παραβίαση ή όχι της αρχής της ισότητας και της αρχής της ανταποδοτικότητας δεν μπορεί σε καμμία περίπτωση να συναρτάται με το ποσοστό (αν αυτό είναι υψηλό ή χαμηλό) των συνταξιούχων, οι οποίοι θίγονται από τη ρύθμιση αυτή, από το ποσοστό, δηλαδή, των συνταξιούχων των οποίων οι επικουρικές συντάξεις μειώνονται ύστερα από την εφαρμογή της συγκεκριμένης ρυθμίσεως.

Ως προς το ζήτημα αυτό διατυπώθηκαν τρεις μειοψηφούσες γνώμες: α) Κατά τη γνώμη ενός μέλους με αποφασιστική ψήφο, η ανωτέρω ρύθμιση, η οποία πλήττει συντάξεις υψηλού, πάντως, συνολικού ύψους δικαιολογείται ενόψει όσων υποστήριξε η ίδια γνώμη σχετικά με τη συνταγματικότητα του ν. 4387/2016 (βλ. πιο κάτω σημείο ΣΤ) και από την ανάγκη προστασίας των ασθενέστερων ομάδων συνταξιούχων. β) Κατά τη

γνώμη ενός μέλους με αποφασιστική ψήφο, η επικουρική ασφάλιση, συμπληρωματική, κατ' αρχήν, εν σχέσει προς την κύρια, παρουσιάζει στην χώρα μας, όπως διαχρονικά εξελίχθηκε, χαρακτηριστικά όμοια με αυτά της κυρίας ασφαλίσεως Εξάλλου, προκειμένου να εκτιμηθεί η επάρκεια των συνταξιοδοτικών παροχών από της απόψεως καλύψεως των όρων, που τίθενται από τα άρθρα 2 παρ. 1 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος, κρίσιμο είναι το συνολικό ποσό, που προκύπτει από το άθροισμα κύριας και επικουρικής συντάξεως. Περαιτέρω, στοιχείο για τον προσδιορισμό της επάρκειας των συνταξιοδοτικών παροχών είναι και το ποσοστό αναπληρώσεως που επιτυγχάνεται με αυτές. Παρέχεται δε στον νομοθέτη, εντός των δυνατοτήτων του συστήματος και στο πλαίσιο των αρχών της κοινωνικής αλληλεγγύης και ισότητας, ευχέρεια να προσδιορίζει το ποσοστό αναπληρώσεως και με τρόπο ώστε να εξασφαλίζονται μεγαλύτερα ποσοστά αναπληρώσεως σε συνταξιούχους με χαμηλότερες αποδοχές κατά τα την διάρκεια του εργασιακού των βίου ή, αντιστρόφως, να περιορίζεται το ποσοστό αναπληρώσεως για όσους είχαν πολύ υψηλές αποδοχές κατά την διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Τούτο δε, πάντως, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας. Εξ άλλου, όπως έχει παγίως κριθεί, ευθεία ανταποδοτικότητας εισφορών παροχών δεν κατοχυρώνεται με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος. Στο πλαίσιο αυτό, αυτός και μόνος ο συνυπολογισμός του ύψους της κυρίας συντάξεως κατά τον προσδιορισμό του ύψους της επικουρικής συντάξεως δεν παρίσταται, καθ' εαυτόν απρόσφορος, ούτε η εντεύθεν συσχέτιση του ύψους της συνολικής (κύριας και επικουρικής) συνταξιοδοτικής παροχής με το ποσό της κυρίας συντάξεως για την θέσπιση ορίου, πέραν του οποίου είναι δυνατή η περικοπή των επικουρικών συντάξεων, αντίκειται, κατ' αρχήν, προς τις διατάξεις του Συντάγματος. Διάφορο δε είναι το ζήτημα, αν το θεσπιζόμενο με τις ανωτέρω διατάξεις ενιαίο όριο (1.300 ευρώ), παρίσταται, καθ' εαυτό πρόσφορο για την εξασφάλιση της κατά τα άρθρα 2 παρ. 1, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος επάρκειας των συνταξιοδοτικών παροχών ή αν η θέσπιση του ως άνω ορίου οδηγεί, ορισμένες κατηγορίες ασφαλισμένων, σε υποβάθμιση των συνταξιοδοτικών των παροχών πέραν του κατά το Σύνταγμα ανεκτού ορίου, κάτι, όμως, το οποίο, εν όψει και της πολυδιασπάσεως και του κατακερματισμού των ασφαλιστικών καθεστώτων, κατά το παρελθόν, δεν μπορεί να κριθεί αφηρημένως, αλλά αυτοτελώς, ανά κατηγορία συνταξιούχων, κατόπιν προβολής συγκεκριμένων λόγων και ισχυρισμών. γ) Σύμφωνα με τη γνώμη τριών μελών με αποφασιστική ψήφο και ενός Παρέδρου, η προβλεπόμενη στο άρθρο 96 παρ. 4 του ν. 4387/2016 περικοπή των ήδη καταβαλλόμενων επικουρικών συντάξεων, εφόσον το άθροισμα κύριας και επικουρικής σύνταξης του δικαιούχου υπερβαίνει το ποσό των χιλίων τριακοσίων (1300) ευρώ, δεν αντίκειται στη γενική αρχή της ισότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παρ. 1 Σ. Ειδικότερα, το κριτήριο της άθροισης κύριας και επικουρικής σύνταξης, ως βάσης διαφοροποίησης των συνταξιούχων κατά την εφαρμογή του δυσμενούς μέτρου, παρίσταται εύλογο, δεδομένου ότι η τήρηση της συνταγματικής αξίωσης έναντι του Κράτους για εξασφάλιση συνταξιοδοτικών παροχών εγγύς του επιπέδου διαβίωσης που οι ασφαλισμένοι είχαν κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου ελέγχεται ενόψει του συνόλου των καταβαλλόμενων παροχών. Άλλωστε, για τον υπολογισμό της επικουρικής σύνταξης δεν ίσχυαν, διαχρονικά, κανόνες αμιγούς ανταποδοτικότητας, προσιδιάζοντας σε κεφαλαιοποιητικά συστήματα. Εξάλλου, δεν παρίσταται προδήλως αυθαίρετο το κριτήριο του ποσού των 1.300 ευρώ, το οποίο αποτελεί εν ταυτώ το όριο, πέραν του οποίου περικόπτονται οι επικουρικές συντάξεις και κάτω του οποίου δεν δύνανται

να υποχωρήσουν οι συνταξιοδοτικές παροχές μετά την περικοπή. Και τούτο, διότι το εν λόγω εισόδημα από συνταξιοδοτικές παροχές κύριας και επικουρικής ασφάλισης, αναγόμενο σε ετήσια βάση, υπερβαίνει κατά πολύ το δηλούμενο από το πλέον του 80% του ενεργού φορολογικά πληθυσμού, το οποίο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Διοίκησης, υπολείπεται των 10.000 ευρώ ετησίως, με συνέπεια η διατήρηση, μετά την επίμαχη περικοπή του εισοδήματος στο προαναφερθέν ύψος να διατηρεί τους δικαιούχους του σε καλύτερη εισοδηματικά θέση έναντι των λοιπών φορολογουμένων, εργαζομένων και συνταξιούχων. Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Διοίκησης, άθροισμα κύριας και επικουρικής σύνταξης μεγαλύτερο των 1.300 ευρώ δεν λαμβάνει, κατ' εκτίμηση, ποσοστό μεγαλύτερο του 20% των συνταξιούχων, η εν λόγω κατηγορία δεν βαρύνεται υπέρμετρα σε σχέση με τους λοιπούς συνταξιούχους, η επιβάρυνση των οποίων στο συνολικό τους εισόδημα και, κατ' επέκταση στο επίπεδο διαβίωσής τους, θα ήταν εντονότερη εάν η περικοπή χωρούσε με αποκλειστικό κριτήριο το ύψος της καταβαλλόμενης επικουρικής σύνταξης, καταλαμβάνοντας και αυτούς. Συνεπώς η εν λόγω ρύθμιση δεν αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος.

ΣΤ) Ένα μέλος με αποφασιστική ψήφο διατύπωσε ως προς τη συνταγματικότητα του ν. 4387/2016 τη γνώμη που διατύπωσε και στην 1889/2019 απόφαση της Ολομέλειας επί της αίτησης ακυρώσεως της ΑΔΕΔΥ (βλ. σημείο Γ της περίληψης της 1889/2019 απόφασης)

Ζ) Τέλος, η Ολομέλεια, έκρινε κατά πλειοψηφία, με όμοια αιτιολογία με αυτήν που υιοθέτησε στην 1889/2019 απόφαση επί της αίτησης ακυρώσεως της ΑΔΕΔΥ, ότι τα αποτελέσματα της ακυρώσεως της οικ. 25909/470/7.6.2016 απόφασης Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης πρέπει επέλθουν από την δημοσίευση της 1890/2019 αποφάσεως. Κατά τη γνώμη επτά μελών με αποφασιστική ψήφο, οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4387/2016 πρέπει να επέλθουν έξι μήνες μετά την δημοσίευση της 1890/2019 αποφάσεως.